

APIE ATEITĮ IR VIDURAMŽIUS

Su Rasa BARANAUSKIENE, Skandinavistikos centro asistente, kalbasi Jūratė STAUSKAITĖ

Jūratė Stauskaitė. *Studijavai Upsalos, Lundo, Islandijos, Korko, Stokholmo universitetuose. Skandinavistika turėtų būti persmelkusi tave visais atžvilgiais – esmingai ir jausmingai. Ar Lietuvoje yra kur pritaikyti tokią patirtį?*

Rasa Baranauskienė. Iš tiesų mano kryptis labai aiški, nes pradėjusi nuo švedų kalbos ir skandinavistikos studijų Vilniuje, po metų atsidūriau Upsalos universitete, susidomėjau senąja islandų / norvegų kalba, pradėjau studijuoti šiuolaikinę islandų kalbą, kurios studijas tęsiau Islandijoje. Islandai viduramžiais patyrė didžiulę airių kultūros įtaką. Mane tai suintrigavo, todėl išvykau į Airiją studijuoti keltologijos, mokytis keltų kalbų.

Lietuvoje jaučiuosi gana vieniša, nes žmonių, mokančių tokius kalbų derinius, labai nedaug, beje, ne tik pas mus, bet ir apskritai pasaulyje. Kita vertus, tai suteikia didžiulę laisvę, nes galiu daryti, ką noriu. Verčiu Laksneso romaną iš šiuolaikinės islandų kalbos, skaitau velsietiškus arba airiškus viduramžių tekstus, klausausi nuostabios švedų poezijos... Galimybės neribotos.

Esi patyrusi pedagogė. Tačiau šis darbas altruistinis, ne visada apčiuopiamai rezultatyvus.

Man patinka mokymo(si) procesas. Pati nuolat mokausi, todėl nesu pamiršusi, ką tai reiškia. Sakoma, jeigu mokydamasis žmogus yra laimingas ir atsipalaidavęs, jis pasieks puikių rezultatų.

Į studentus žiūriu pagarbiai ir labai rimtai, juk jie yra mano kolegos arba greit jais taps, nesinorėtų dirbti su užguitais, apsileidusiais, įniršusiais, todėl nekūrybingais žmonėmis.

Kiekvienas iš mūsų – savita, sudėtinga asmenybė, dažnai veikiama kitiems nesuprantamų impulsų,

todėl vertinti reikėtų labai atsargiai. Mes pradėdame studijuoti labai jauni, dar nežinodami, ko iš tikrųjų norime. Pavyzdžiui, kai mokiausi Švedijoje, vidutinis mano grupės studentų amžius buvo 27 metai, o aš tada buvau tik 19-os. Patyriau didžiulę įtampą, kultūrinį sukrėtimą, nes grupiokų motyvacija, palyginti su mano nusiteikimu, buvo gerokai stipresnė.

Pagal mentalitetą Skandinavija, atrodo, artima Lietuvai. Turime nemažai istorinių, o ypač emocinių sąsajų. Iš kokių paskatų jauni žmonės atsigręžia į Šiaurės šalis? Kokias ateities vizijas sieja su žiniomis, įgytomis per studijas?

Skandinavų mentalitetas mums ne toks jau ir artimas. Jie labai racionalūs, prieš ką nors tvirtindami visada atlieka išsamius tyrimus, tiksliai nurodo šaltinius, planuoja toli į priekį ir nuosekliai dirba. Jiems nebūdinga sprendimus priimti ar darbų griebtis paskutinę minutę. Švedijoje padirbėjusi vertėja, supratau, kokios senos, išbaigtos ir kokios sudėtingos yra socialinės jų struktūros. Mano draugė iš Švedijos šiaurės kadaise parašė, kad norėtų kartu švęsti Naujuosius po DVEJŲ metų. Čia tai bent planavimas!

O studijuoti pas mus atveda įvairiausios priežastys – viena gimnazistė, pamačiusi Roy'aus Anderssono filmą, nusprendė, kad rašys apie tai bakalauro darbą, beje, taip ir padarė, kitai kaimynė patarė, kad mokytųsi kurią nors skandinavų kalbą, nes iš to gerai uždirbs. Istorijų yra daug, įvairių ir net įspūdingų. Skandinavistika tam tikru atžvilgiu yra ateities studijos, nes nemažai reiškinių Lietuvoje dar tik klostosi, o Skandinavijoje jie jau seniai išsiskynę. Tai nuolat kryptingai eksperimentuo-

jančios šalys, iš kurių galima daug ko išmokti. Manau, patrauklu ir tai, kad beveik visi mūsų studentai turi gali- mybę studijuoti kurioje nors iš Skandinavijos šalių.

Stokholmo universitete lankei Augusto Strindbergo dramos kursas. Koks Tavo ryšys su teatro menu?

Tai buvo stebuklingas ir labai įtemptas mėnuo! Susi- rinko 30 žmonių iš visos Skandinavijos, po pietų skai- tydavome vis naują Strindbergo pjesę, kitos dienos ryte ją aptardavome, žiūrėdavome spektaklius. Šiuo metu mano ryšys su teatru tik toks, kad išverčiu vieną kitą šiuolaikinę pjesę iš islandų ar švedų kalbų.

O koks santykis su menu apskritai? Lankei mano Dailės studiją, prisimenu Tave kaip uolią ir smalsią mokinę. Ar kuo nors praverė dailės pažinimas „iš arti“? O gal tada ieškojai ne tiek meno, kiek bendravimo?

Esu labai smalsi. Manau, tai viena iš geriausių mano savybių. Kad ir ko ieškojau, radau viską – ir meną, ir ben- drystę, ir dar daugiau. Dailė yra nuolatinė mano palydo- vė. Esu aplankiusi tūkstančius parodų ir muziejų įvairio- se šalyse. Atsimenu, su švedų detektyvais ir prokuroru važiavome į Nansi miestą Prancūzijos Šiaurės rytuose – jie turėjo apklausti ten sulaukytus lietuvių nusikaltėlius, aš buvau vertėja. Apklausa numatyta kitą rytą. Laisvą dieną praleidau Nansi dailės muziejuje, šešias valandas žiūrėdama į Caravaggio „Apreiškimą“. Tai viena iš ste- buklingiausių mano dienų. Net dabar galiu vaizduotėje atkurti visą paveikslą, jo koloritą ir nuotaiką. Čia tik vienas epizodas. Kadangi studijavau islandų ir airių se- nuosius tekstus, teko gana rimtai domėtis viduramžių menu, skaityti teorinius veikalus, gilintis į rankraščių gamybos procesą, estetines vertybes.

Be dailės nė iš vietos net skaitant grožinę literatūrą. Pamėginkite suprasti Prousto kūrybą, neišmanydami vaizduojamojo meno! Miestai, pastatai, paveikslai, video- instaliacijos jums neatsivers, jeigu nesidomite kultūra, dai- le, filosofija, literatūra... Nesu nutolusi nuo dailės ir pati, bet neketinu savo bandymų viešinti, nes tai tik žaidimas.

Studijuoji kalbų kontaktus, viduramžių literatūrą, skandinavų kultūrą. Kaip visa tai siejasi?

Viduramžių kultūros ir literatūros studijos yra ne- paprastai įdomi sritis. Islandų sagos, airiški viduram- žių tekstai yra tikrų tikriausias *tour de force* į istorinį kontekstą, idėjų pasaulį, skatinantys nevaržomą vaiz- duotės žaismą. Šiuolaikinių tekstų tyrinėtojai ne visa- da taip giliai suvokia idėjų ištakas, laiko ir erdvės po- kyčius, keičiantis žiūros taškams. Lyginamųjų kalbos, ypač literatūros, studijų kontekste aiškiau suvokiamos bet kokių reiškinių bendrybės ir skirtybės.

Turi nemažą vertėjos darbo patirtį. Moki bent 15 kal- bų, 5 dialektus...

Dialektus? Taip, moku aukštaitiškai, bet kai prade- du kalbėti, visi ima nevalingai šypsotis.

Studijavau nemažai mirusių kalbų – senąją airių, vidurinę velsiečių, senąją islandų, lotynų ir t. t., be to, mažąsias kalbas – islandų, gaelic. Kalbų mokymasis teikia didžiulį džiaugsmą ir neįkainojamą patirtį. No- rint gerai išmokti kalbą, būtina išėiti iš komforto zo- nos, susiklosto gana ironiškas požiūris į save pačią, į žmogaus netobulumą, egzistencijos kompleksiskumą.

Versti knygas – tikra meditacija ir malonumas, jeigu nespauštų galutinis terminas, o vertimas žodžiu sutei- kia tokių patirčių, kokios net nesisapnavo. Pavyzdžiui, esu vertėjavusi žemakrosnėje, taip taip, žemakrosnės viduje, kai Vilniuje buvo statoma *Paroc Silikat* gamy- kla, daug metų verčiau Švedijos gelbėjimo agentūrai, turiu net diplomą, kad teoriškai viską išmanau apie ge- sinimą, bet praktiškai to imtis man draudžiama. Esu vertusi Švedijos migracijos tarnybai, bankams, dalyva- vau socialiniuose projektuose ir pan.

Jei turėtum komfortiškas sąlygas tobulai susitvarkyti gyvenimą, koks jis būtų?

Nepadoriai sunkus klausimas. Maždaug taip vaiko klausama, kuo bus užaugęs... Čia jau kaip pasiseks. Prieš pusmetį nuo vėžio mirė mano vyras Kęstutis Ba- ranauskas, architektas, intelektualas, visų mūsų pokal- bių ašis, todėl šiuo metu esu „sprogimo“ taške. Žiūrė- sim, kur tos šukės nulėks, į kokius fraktalus susidėlios.

Dėkoju už pokalbį. ■